

А. Шелестова

**ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ, РИЗИКИ
ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ АКАДЕМІЧНОЇ СПІЛЬНОТИ**

A. Shelestova

**ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN HIGHER EDUCATION: CHALLENGES, RISKS
AND OPPORTUNITIES FOR ACADEMIC COMMUNITY**

Динамічний розвиток технологій штучного інтелекту (ШІ) суттєво трансформує систему вищої освіти України, формуючи водночас нові можливості та породжуючи низку викликів для академічної спільноти.

ШІ належить до найбільш впливових технологічних трендів ХХІ ст., радикально змінюючи методи навчання й викладання у сфері вищої освіти. В українському контексті його впровадження набуває особливого значення з огляду на потребу цифрової модернізації системи вищої освіти та виклики воєнного часу. На сьогодні в університетах закладах вищої освіти України функціонує 106 спеціалізованих AI/ML-програм у 42 закладах, що забезпечило зростання потенціалу набору здобувачів на 122% протягом останніх п'яти років¹. Водночас рівень застосування ШІ науково-педагогічними працівниками залишається обмеженим, що обумовлює необхідність комплексного аналізу можливостей і ризиків інтеграції цієї технології.

Інституційний розвиток вітчизняних закладів вищої освіти засвідчує активні кроки у напрямі інтеграції ШІ в освітній процес. Прикладом є створення кафедри штучного інтелекту в Національному технічному університеті «Київського політехнічного інституту ПІ ім. Ігоря Сікорського» (2022 р.), відкриття спеціалізацій з ШІ у Харківському національному університеті радіоелектроніки та активне формування профільних програм у Національному університеті «Львівська політехніка». Паралельно держава розробляє стратегічні документи, зокрема Концепцію розвитку ШІ в Україні до 2030 р.², а також рекомендації Міністерства освіти та науки України і Міністерства цифрової трансформації України щодо відповідального впровадження цієї технології у закладах вищої освіти³.

Актуальні статистичні дані свідчать, що станом на 2025 р. близько 86% здобувачів освіти використовують інструменти ШІ у навчанні, тоді як лише 45% викладачів застосовують їх для оцінювання результатів навчання⁴. Така ситуація вказує на дисбаланс між високим рівнем студентської залученості та відносно низькою готовністю викладацького складу до цифрових інновацій.

Серед провідних переваг застосування та залучення технологій ШІ до освітнього процесу можна назвати: персоналізацію навчання, автоматизацію рутинних процесів, впровадження інтелектуальних навчальних асистентів, а також підтримку наукових досліджень. ШІ здатний формувати індивідуальні освітні траєкторії, забезпечувати адаптивні методи навчання, прискорювати аналіз великих обсягів даних та підвищувати ефективність наукової діяльності.

1 За даними <https://edurank.org/cs/ai/ua/>

2 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>

3 <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2025/04/24/shi-v-zakladakh-vyshchoi-osvity-24-04-2025.pdf>

4 За даними <https://www.nucamp.co/blog/coding-bootcamp-ukraine-ukr-education-the-complete-guide-to-using-ai-in-the-education-industry-in-ukraine-in-2025>

Разом із широким спектром можливостей ШІ породжує значні загрози, такі як: проблеми академічної доброчесності, недостатню цифрову інфраструктуру, низьку кадрову готовність, а також етичні та правові дилеми. Окремо слід наголосити щодо ризику дегуманізації освітнього процесу та зниження рівня міжособистісної взаємодії під час навчального процесу.

Для отримання позитивного ефекту подальша інтеграція ШІ у вищу освіту України потребує:

- розроблення комплексних інституційних політик та етичних регламентів;
- інвестицій у модернізацію цифрової інфраструктури;
- підвищення кваліфікації викладачів і створення сертифікаційних програм;
- налагодження міжнародного партнерства та обміну досвідом;
- формування законодавчої бази, що забезпечуватиме баланс між інноваційністю та безпекою.

Підсумовуючи слід зазначити: ШІ має потенціал стати ключовим чинником трансформації української вищої освіти. Його успішна інтеграція можлива лише за умови збереження принципів академічної доброчесності та гуманістичних цінностей вищої освіти. Технології ШІ слід розглядати не як альтернативу людській фаховій експертизі, а як інструмент посилення можливостей викладачів і здобувачів вищої освіти. Від здатності академічної спільноти адаптуватися до технологічних змін залежатиме якість і конкурентоспроможність української системи вищої освіти у майбутньому.

І. Побіженко

**ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН З ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ:
ДОСВІД ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ КУЛЬТУРИ**

I. Pobizhenko

**TEACHING THE DISCIPLINES ON USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE:
EXPERIENCE OF KHARKIV STATE ACADEMY OF CULTURE**

Інформаційно-комунікаційні технології дедалі активніше формують глобальний соціокультурний простір, змінюючи способи навчання, професійної діяльності й комунікації. У цьому контексті штучний інтелект (ШІ) стає ключовим інструментом цифрової трансформації освіти. Харківська державна академія культури є одним із провідних закладів, де впровадження технологій ШІ в освітній процес здійснюється системно, цілеспрямовано й з урахуванням специфіки гуманітарної підготовки. Зокрема, дисципліни «Штучний інтелект в інформаційно-документній діяльності» та «Штучний інтелект для різних галузей», розроблені для здобувачів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», репрезентують сучасний підхід до інтеграції цифрових технологій у зміст навчання. Їхня мета полягає у формуванні в студентів цілісного розуміння теоретичних основ, можливостей і обмежень застосування ШІ в інформаційно-комунікаційній сфері, а також у розвитку практичних навичок роботи з інтелектуальними сервісами.

Новизна цього освітнього підходу визначається органічним поєднанням технічних і гуманітарних компонент: студенти не лише опановують базові принципи машинного навчання та нейронних мереж, а й досліджують етичні, правові та культурні аспекти функціонування інтелектуальних систем. Таке поєднання сприяє